

Na de macht

L. Polman*

Mo Ibrahim, de in Sudan geboren Brit die miljarden verdiende met mobiele telefonienetwerken in Afrika, stelt een prijs beschikbaar voor goed Afrikaans leiderschap. In aanmerking komen voormalige, ooit democratisch gekozen, niet-corrupte Afrikaanse staatshoofden die, toen hun ambtstermijn erop zat, vrijwillig de macht afstonden.

Ibrahim stelt de winnaar 5 miljoen dollar ineens en daarna levenslang een jaarlijks bedrag van 200 duizend dollar in het vooruitzicht. We moeten de Ibrahim Award zien als een soort pensioen voor Afrikaanse ex-leiders, zegt Ibrahim. 'In het Westen worden politieke leiders ná hun politieke carrière rijk,' legt hij uit. 'Ze schrijven boeken, bekleden commissariaten en houden lezingen. Maar Afrikaanse leiders raken na hun ambtsperiode vaak aan lager wal. Pensioen krijgen ze niet.'

Daarom klampen Afrikaanse presidenten, als ze eenmaal aan de macht zijn, zich zo lang mogelijk aan de troon vast. Zo lang het kan sluizen ze geld uit de schatkist weg naar geheime bankrekeningen in Zwitserland of de Kaaimeilandjes om straks, als een ander de macht overneemt, niet op een houtje te hoeven bijten.

Zo'n houtje is alles wat Valentine Strasser aan zijn presidentschap overhield. Deze legerkapitein greep in 1992 de macht in Sierra Leone. Na vier jaar verloor hij het presidentschap alweer; een collega-

captain zette hem af en verbande hem naar Engeland.

In 2002 kwam Strasser terug naar Sierra Leone. Berooid, trok hij in bij zijn ouders in hoofdstad Freetown. Daar, op de stoep voor zijn ouderlijk huis, op een rieten matje onder een knoestige mangoboom, trof ik hem, de familiehond duttend naast hem.

President Strasser was te eerlijk geweest. Hij graaide niet en bestrafte het graaien van anderen. Op ambtenaren en ministers stuurde hij een onderzoekscommissie af. Ze moesten verantwoorden hoe ze aan hun BMW's, satellietshotels, veel te grote villa's en vette buitenlandse bankrekeningen waren gekomen. Biljoenen bleken ze te hebben gestolen.

'Dat was mooi, die actie van u,' zei ik.

'Pff,' blies hij minachtend. 'Zinloos geweest. De overheid stelt nog steeds en het volk is daar niet boos over, maar jaloers op. Door Afrikanen worden dieven bewonderend op de schouders geklopt en wordt eerlijkheid geminacht.'

Zonder een cent op zak was hij het land uitgegoot. 'Ik had in Engeland vaak de grootste moeite om mijn rekeningen te betalen. Tele-

* Mw. L. Polman is freelance journalist en auteur van 'k Zag twee beren, over de 'achterkant' van de VN-vredesmissies.

foon, gas en licht, huur, de supermarkt, alles was even duur,' zei hij. Door zijn financiële problemen was hij de risée van de Sierraleonse gemeenschap in Londen. 'Ze noemden me *a fool*, omdat ik als president niet genoeg had gestolen om er de rest van mijn leven warmpjes bij te zitten.'

Terug in Sierra Leone, belde de blutte Strasser de huidige president van Sierra Leone, Pa Kabbah, of er financieel niet iets geregeld kon worden. 'Niemand wil me nu een baan geven.' Na een week belde Kabbah terug, dat Valentine bij gelegenheid vooral 'ns langs moest komen. Zo gedaan. 'Welkom thuis, blabla, we zullen zien wat we voor je kunnen doen, en toen trok Kabbah een biljet van honderd dollar uit zijn broekzak, overhandigde dat aan mij en wenste me veel succes verder.' Sindsdien nooit meer wat van Kabbah gehoord.

Ons gesprek stakte. Strasser keek omhoog: een donkere wolk dreef over. 'Het regenseizoen komt eraan,' zei hij somber. 'Ons dak is lek. Ik ben er al opgeklommen om de grootste gaten dicht te timmeren, maar er zal een heel nieuw dak op moeten om het straks binnen droog te houden. Kunnen we niet betalen. Mijn vader is ook werkloos.'

Verderop, in Ghana, pleegde *flight lieutenant* Jerry Rawlings een coup. Dat was in 1979. In 2000 deed Rawlings afstand van de macht ten gunste van een zojuist gekozen nieuwe president. Onlangs kwam de ex-dictator naar Den Haag, op uitnodiging van de Evert Vermeerstichting.

'Al mijn privileges, mijn huis, mijn auto, zijn me na mijn aftreden afgenomen. Ik sjouw zelfs mijn eigen koffers,' vertelde hij.

Rawlings deed me denken aan een gekooide leeuw, vol woedende wrok en gespannen als een snaar. Ghana's nieuwe president beweert aanwijzingen te hebben dat Rawlings weer een coup in de planning heeft. Op mijn vraag of hij inderdaad politieke ambities heeft, grauwde hij: 'Die heb ik al sinds mijn zesde!'

In september a.s. wordt de eerste winnaar van de Mo Ibrahim Award bekendgemaakt. Ik stel voor om Strasser een paar tientjes voor nieuwe dakpannen te geven en Rawlings een kruier voor zijn koffers cadeau te doen.

Strikt genomen komen ze voor een beloning niet in aanmerking, maar voor de rust op het continent kun je beter meerdere kleine brokjes strooien, dan één kanjer van 5 miljoen.

BERICHT UIT AFRIKA